

היסטריה מלחמתית, התערערות המשטר - הדו"ח האחרון על מצרים ערב הכרעה

גמלאר ליד התהום

כך שגרם למשבר סואץ. עליו להתנהג ב־ סדר ולהבטיח את הפעולה התקינה בתעלה. בחששו מפני דעת־הקהל העולמית, למשל, כבר הפר את ההסגר נגד ישראל ונתן לשתי אוניות בשרות ישראל לעבור את התעלה. אפילו אסור לו להיות בלתי־יעיל: התקלה הקטנה ביותר בתעלה היתה מביאה לתגובה בינלאומית. הוא לא יכול בשום אופן להרי גזיו את בריטניה בכל עניין חשוב אחר מבר לי להגדיל את סיכויי המלחמה. הוא אינו יכול למכור את הכותנה שלו לרוב הלקר חות המערביים של מצרים, בגלל הקסאת ה־ שטרלינגים. הוא אינו יכול לקחת בחשבון הון, ציוד וטכנאים מערביים, הדרושים ל־ מצרים. הוא אינו יכול לשחק את המזרח נגד המערב על־מנת להעלות את המחיר, ואינו יכול להשתמש במערב כמשקל נגדי למשיכה הסובייטית החזקה.

★ ★ ★

„איך לנו ידידים!“

נרל מצרי, עד לאחרונה בעל משרה דיפלומטית חשובה, אמר: „הכל נגמר עכשיו. כיצד נוכל לשחרר את פלסטין כי אשר האריה (הבריטי) רובץ מאחוריה? אם אנו נונק, גם האריה יונק. ומה אם הברד־ טים יפלו עלינו עכשיו? מי יעזור לנו? אין לנו ידידים. כולם נגדנו עתה. לו היתה רוס־ ית באמת על צדנו, היתה חותמת על חוזה־ הגנה אתנו ולא היתה משתתפת בהעידת לונדון. ואסילו לו היתה שולחת לנו חטיבת מתנדבים בינלאומית — הם היו פשוט מש־ תלטים עלינו ועבד אל־נאצר היה הראשון שהיה הולך. הרוסים אינם סומכים עליו יר־ תר מאשר הבריטים, והאמת היא שמי ש־ יחסל אותו ראשון, יוכה במצרים. עבד אל־ נאצר חושב כי יוכל לעשות כל דבר בכלים הנחמדים שהרוסים נתנו לו, אבל תמיד, יד־ ית מישור יותר חזק מאשר אנחנו.“

דעות אלה מקובלות מאד גם בצבא וגם מחוצה לו. יש המדברים על קשר קצינים להחזרת מוחמד נגיב, ויש המדברים על קשר להחזרת ראש הממשלה הואפדיסטי ה־ מוזקן והחולה, מוסטפא אל־נחאס באשא. „לראשונה בארבע שנים אנו בקשר ישיר עם הצבא“, אמר עורך־דין ידוע, ממקורבי אל־נחאס, „יש לנו מניעים שונים. הקצינים

„הוי גמאל! קודם התעלה — אחר־כך פלסטין!“ צעקו ההמונים בדמשק ובקאהיר. אולם כוחו של עבד אל־נאצר מעורר. הדו"ח האחרון על כך, כתוב בידי העתונאית האמריקאית חדת־המבט קלייר סטרלינג, שהיתה לאחרונה גם בישראל, מתפרסם בעמודים אלה. אף שהכותבת אינה מעריכה כראוי את עוצמת כוח ההת־ להבות שעורר נאצר ממארוקו ועד עיראק, הרי היא שמה את אצבעה על נקודות־התורפה במשטרו, העלולות להכריע בעתיד.

מצרים התפלאו מאד כאשר ברי־ טניה לא הכריזה מלחמה על מצרים לאחרת הלאמת. הסואץ. הם המשיכו להת־ פלא משך השבועות של משאומתן שעברו מאז, ועדיין חושבים כי ההתקפה תבוא — בשעה הגוזה לבריטניה. כי האגדה על על־ יונותה של בריטניה מתה אך לאט, ובהת־ אם לאגדה, קצו של עבד אל־נאצר קרוב.

לתחושה זאת תוצאות מעשיות חשוכות. כוחו של עבד אל־נאצר בצבא המצרי — ר־ הצבא איננו מאושר ממצבה הנוכחי של מצרים. כי המטרה הצבאית הראשית היא סיכוב שני נגד ישראל.

אמנם, לא תמיד היה הדבר כך. בראשית 1955, כאשר כוחות ישראלים התקיפו את רצועת עזה, התכנסו 350 הקצינים חברי מועצת הקצינים החופשיים — מארגני ה־ הפיכה המהחים מעין כנסת צבאית — ורק 85 מהם היו חסידיה של מלחמה נגד יש־ ראל. זה היה כמובן, לפני עסקת הנשק ה־ רוסי בספטמבר, ובשעה שהפופולריות של עבד אל־נאצר והמוראל של הצבא היו ב־ שפל.

מאז, עם מסירת הנשק הרוסי לידי המצ־ רים, השתנה מצב־רוחו של הצבא לחלוטין. בכל זאת מודאג הצבא סן לא יקבל עבד אל־נאצר את כל הדרוש לו מרוסיה, ובמ־ יחד מאז שרוסיה סרבה לחתום על חוזה ההגנה ההדדי אותו ביקש עבד אל־נאצר לח־ תום, עם ראשית משבר סואץ. ובמצב כזה, מול הידיד הלא־כל־כך־נאמן ממזרח, הקים לו עבד אל־נאצר אויב רציני במערב. גרוע מזה, הוא הרחיק כל סיכוי של סיכוב שני יזום נגד ישראל.

חוגי הצבא המצריים אינם מספקים כלל כי בריטניה תארוב לעבד אל־נאצר משך שנים — אם הוא יחזיק מעמד. עצם ה־ צטייה להתקפה בריטית הכריחה אותו ל־ העביר כוחות מהחזית הישראלית. התקפה ממשית היתה מהחה בזבזו כוחות הצבא המצרי על מטרה הגראית כמשנית בעיני רוב הקצונה. ואם בריטניה לא תמלוש ל־ מצרים מעצמה, הרי לא תהיה לה עילה יותר טובה לכך מאשר טרוץ מלחמה בין מצרים וישראל.

אין זאת הדרך היחידה בה הגביל עבד אל־נאצר את חוסש הפעולה שלו על־ידי